

2 н
МБ

Додаток 7

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

АНТОН ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Ризик-менеджмент в міжнародному бізнесі

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

вид дисципліни: **за вибором**

факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“ 28” серпня 2020 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к. е. н., доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Дерід І.О.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

Протокол від “27” серпня 2020 року № 1

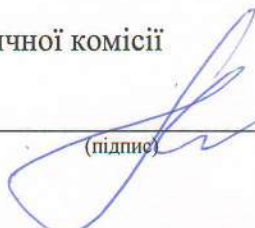
В.о. завідувача кафедри

_____ (підпис) Ірина ДЕРІД
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії

_____ (підпис) Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівником проектної групи) «Міжнародний бізнес» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми (керівник проектної групи) «Міжнародний бізнес» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

_____ (підпис) Ірина ДЕРІД
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент в міжнародному бізнесі» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес».

підготовки бакалавра

спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»,

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент в міжнародному бізнесі» є формування системи компетентностей, які необхідні для розробки, обґрунтування, прийняття та аналізу управлінських рішень в системі міжнародного бізнесу, що відзначається невизначеністю, а отже наявністю ризиків.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Ризик-менеджмент в міжнародному бізнесі»:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК4. Здатність продукувати нові ідеї, системно мислити, проявляти креативність, гнучкість, вміння управляти часом.

ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним до розуміння чинників, які справляють позитивний чи негативний вплив на спілкування з представниками інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності та мультикультурності та поваги до них.

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК13. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

ФК 18 Розуміння змісту основних понять і законів міжнародного бізнесу, особливостей організації системи та методів здійснення міжнародного бізнесу;

ФК 19 Вміння розробляти та обирати конкретні стратегії розвитку бізнесу міжнародної компанії з урахуванням її пріоритетів та особливостей країни, управляти міжнародним бізнесом;

ФК 20 Вміння брати участь у підготовці контрактів купівлі-продажу та в міжнародних переговорах;

ФК 21 Володіння знаннями щодо спеціальних розділів з міжнародного бізнесу на вибір студента.

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
3-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
Не заплановано	год.
Самостійна робота	
42 год.	год.
Індивідуальні завдання	
1 контрольна робота (5 годин із самостійної роботи на підготовку)	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН11. Демонструвати знання та навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, включаючи усну та письмову комунікацію державною та іноземними мовами;

ПРН28 Знати особливості здійснення міжнародного бізнесу та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, знання напрямів фінансової роботи суб'єктів господарювання у міжнародному бізнесі;

ПРН29 Використовувати сучасні методи управління міжнародним бізнесом для реалізації стратегій учасників міжнародних економічних відносин;

ПРН 30 Застосовувати маркетингові стратегії впливу на конкурентну позицію суб'єктів міжнародних економічних відносин;

ПРН31 Знати способи формалізації й побудови моделей світогосподарських процесів, технології розробки та реалізації управлінських рішень щодо управління міжнародним бізнесом.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність поняття ризику, класифікація ризиків, специфіка ризиків при міжнародному бізнесі

Зміст. Сутність поняття економічний ризик. Наукові підходи до визначення поняття ризику в підприємстві. Класифікація ризиків. Сутність політичного, виробничого, технічного, фінансового, галузевого та інноваційного ризиків, їх специфіка при міжнародному бізнесі

Тема 2. Сутність ризик-менеджменту та структура процесу управління ризиками
Зміст. Ризик-менеджмент та суб'єкти ризику. Міжнародні стандарти ризик-менеджменту. Процес управління ризиками за етапами. Етап планування управління ризиками. Етап ідентифікації ризиків. Якісний аналіз (оцінка) ризиків. Кількісний аналіз ризиків. Планування реагування на ризики (ухилення від ризику, прийняття ризику, зниження ризику, передача ризику). Диверсифікація, хеджування, лімітування, страхування, резервування коштів (самострахування). Моніторинг та контроль за ризиками

Тема 3. Політичний ризик в міжнародному бізнесі та управління ним.
Зміст. Сутність та специфіка політичного ризику. Основні види ризикових подій при політичному ризику в міжнародному бізнесі. Аналіз політичного ризику та структури, що ним займаються. Методи управління політичним ризиком.

Тема 4. Кадровий ризик в міжнародному бізнесі та управління ним.
Зміст. Сутність кадрового ризику. Класифікація кадрових ризиків. HR- менеджер та його роль в управлінні даним видом ризику. Ідентифікація кадрових ризиків у МБ. Кількісний та якісний аналіз кадрових ризиків. Методи управління кадровими ризиками в міжнародному бізнесі.

Тема 5. Ризик-менеджмент культурних ризиків в міжнародному бізнесі.
Зміст. Сутність культурного ризику. Основні типи культурних ризиків для міжнародного бізнесу. Сутність культурного інтелекту та його застосування при ризик-менеджменті культурних ризиків. Способи управління культурними ризиками.

Тема 6. Управління транспортними ризиками міжнародного бізнесу.
Зміст. Сутність транспортних ризиків. Виявлення транспортних ризиків. Кількісний та якісний аналіз транспортних ризиків. Основні способи управління транспортними ризиками. Моніторинг та контроль транспортних ризиків.

Тема 7. Специфіка ризиків у міжнародному туристичному бізнесі, способи управління ними.
Зміст. Зовнішні та внутрішні ризики туристичного бізнесу. Кількісний та якісний аналіз ризиків туристичного бізнесу. Основні способи управління ризиками туристичного бізнесу.

Тема 8. Управління інвестиційними ризиками в міжнародному бізнесі

Сутність інвестиційного ризику та його специфіка в міжнародному бізнесі. Інвестиційна невизначеність та методи її розрахунку. Інвестиційний ризик-менеджмент у ТНК. Страхування іноземних інвестицій

Тема 9. Управління валютним ризиком в міжнародному бізнесі

Сутність валютного ризику та його значення в міжнародному бізнесі. Види валютних ризиків. Способи управління валютними ризиками

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Сутність поняття ризику, класифікація ризиків, специфіка ризиків при міжнародному бізнесі	9	4	2			3
Тема 2. Сутність ризик-менеджменту та структура процесу управління ризиками	9	4	2			3
Тема 3. Політичний ризик в міжнародному бізнесі та управління ним.	9	4	2			3
Тема 4. Кадровий ризик в міжнародному бізнесі та управління ним.	9	4	2			3
Тема 5. Ризик-менеджмент культурних ризиків в міжнародному бізнесі.	8	4	1			3
Контрольна робота (та підготовка до контрольної)	6		1			5
Тема 6. Управління транспортними ризиками міжнародного бізнесу.	9	4	2			3
Тема 7. Специфіка ризиків у міжнародному туристичному бізнесі, способи управління ними.	9	4	2			3
Тема 8. Управління інвестиційними ризиками в міжнародному бізнесі	6	2	1			3
Тема 9. Управління валютним ризиком в міжнародному бізнесі	6	2	1			3
Екзамен (підготовка)	10					10
Усього годин	90	32	16			42

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність поняття ризику, класифікація ризиків, специфіка ризиків при міжнародному бізнесі	2
2	Сутність ризик-менеджменту та структура процесу управління	2

	ризиками	
3	Політичний ризик в міжнародному бізнесі та управління ним.	2
4	Кадровий ризик в міжнародному бізнесі та управління ним.	2
5	Ризик-менеджмент культурних ризиків в міжнародному бізнесі. Контрольна робота в аудиторії.	2
6	Управління транспортними ризиками міжнародного бізнесу.	2
7	Специфіка ризиків у туристичному бізнесі, способи управління ними.	2
8	Управління інвестиційними ризиками в міжнародному бізнесі Управління валютним ризиком в міжнародному бізнесі	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготовка до семінарського заняття 1. 2. Підготувати 10 різних визначень поняття ризику, вказати той, що видається вам найбільш придатним, обґрунтувати відповідь. 3. Ознайомитися та бути готовим до дискусії за науковими статтями із теми 1 (література надається викладачем)	3
2	1. Підготовка до семінарського заняття 2. 2. Скласти таблицю переваг та недоліків усіх існуючих видів збору інформації при ідентифікації ризиків. 3. Вирішити задачу	3
3	1. Підготуватися до семінарського заняття 3. 2. Прочитати та бути готовим до обговорення наукової статті з проблематики політичного ризику (література надається викладачем) 3. Проаналізувати країновий ризик за однією із країн, використовуючи карту та рейтинг країнового ризику страхової міжнародної компанії Euler Hermes Group	3
4	1. Підготуватися до семінарського заняття 4. 2. Прочитати та бути готовими до обговорення рекомендовані наукові статті, присвячені темі кадрового ризику в МБ та управління ним (список літератури надається).	3
5	Підготуватися до семінарського заняття 5. Прочитати та бути готовими до обговорення рекомендовані наукові статті, присвячені темі культурних ризиків у МБ та шляхам управління ними. Підготувати інформацію про специфіку поведінки у різних країнах світу . Підготувати інформацію про приклади крос-культурної безкультурності від глобальних брендів (література надається)	3
6	Підготовка до написання контрольної роботи	5
7	Підготуватися до семінарського заняття 6. Прочитати та бути готовими до обговорення рекомендовані наукові статті, присвячені темі транспортних ризиків та страхуванню транспортних ризиків.	3
8	Підготуватися до семінарського заняття 7. Ознайомитись та бути готовим до обговорення The Travel & Tourism Competitiveness Report	3

9	Вивчити лекцію за темою 8, вирішити задачі на розрахунки невизначеності в інвестиційних проектах	3
10	Вивчити лекцію та додатковий матеріал за темою 9. Підготуватися до написання тесту за темою.	3
11	Підготуватися до письмового екзамену за наданими екзаменаційними питаннями. Вирішити тренувальні задачі до екзамену.	10
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання – написання контрольної роботи в аудиторії. На підготовку до контрольної винесено 5 годин із складу самостійної роботи.

Питання для контрольної роботи з дисципліни «Ризик-менеджмент в міжнародному бізнесі».

1. Сутність поняття економічний ризик. Різні варіанти визначення ризику. Три елемента ризику (невизначеність, втрати, небайдужість)

2. Поняття подія ризику, джерело ризику, причини ризику, ймовірність, наслідки ризику, фактори ризику.

3. Класифікації ризиків

4. Суб'єкти ризику, ризик-менеджмент, управління ризиками. Процес управління ризиками (етапи і їх короткий опис)

5. Етап планування управління ризиками

6. Етап ідентифікації ризиків, методи збору інформації для ідентифікації ризиків, порівняння даних методів

7. Якісний і кількісний аналіз ризиків

8. Етап планування реагування на ризики. Основні види стратегій реагування на ризики.

9. Етап моніторингу та управління ризиками

10. Сутність і класифікація політичного ризику

11. Методи аналізу політичного ризику (метод великих турів, старих знайомств, кількісний метод, сучасний синтезний метод - поєднує якісну і кількісну оцінку, карти політичних ризиків)

12. Методи управління політичними ризиками

13. Кадровий ризик, його класифікації, специфіка кадрового ризику в міжнародному бізнесі

14. Цілі і завдання управління кадровим ризиком, об'єкти і суб'єкти управління кадровими ризиками

15. Кадровий профіль організації

16. Аналіз непрямих показників для виявлення ризикованих ситуацій по персоналу (опитування, анкетування), розшифровка отриманих результатів

17. Превентивні методи управління кадровими ризиками і методи відшкодування втрат

18. Аутсорсинг в області HR як метод зниження кадрового ризику

19. Лізинг персоналу як метод зниження кадрового ризику

20. Аутстафінг як метод зниження кадрового ризику

21. Основні типи культурних ризиків при веденні міжнародного бізнесу

22. Критерії Гофстеде

23. Основні типи культурних відмінностей, на які слід звертати увагу, щоб уникнути культурних ризиків

24. Знати культурні відмінності країн

Варіант 1 (приклад)

1. Дайте повну відповідь на теоретичне питання 5 б.
2. Задача 5 б.

На матрицю вірогідностей та наслідків ризиків або на управління ризиками за допомогою опціонів та ф'ючерсів

3. Дайте короткі відповіді на питання. По 1 б. за кожну правильну відповідь
  - 3.1
  - 3.2
  - 3.3
  - 3.4
  - 3.5

7. Методи контролю

Метод контролю – це система дій, націлена на перевірку знань студента. У даному курсі дисципліни «Ризик-менеджмент в МБ» використовуються наступні форми контролю:

- усний контроль, що по своїй сутності передбачає діалог і перевірку репродуктивного відтворення студентом отриманої інформації;
- дискусія, що передбачає активний диспут між усією групою та викладачем стосовно знаходження відповіді на поставлене питання;
- обговорення наукових статей з тематики семінарського заняття ознайомлення з якими винесене в самостійну роботу студента;
- перевірка письмових домашніх завдань на закріплення матеріалу;
- поточний тестовий контроль за темою;
- письмовий контроль у вигляді написання контрольної роботи, що містить як завдання, що потребують розгорнутої відповіді, так і тести та задачі;
- підсумковий контроль у вигляді письмового екзамену.

СТРУКТРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БЛІЄТА №

1. Дайте розгорнуту відповідь на питання 10 б.
2. Дайте відповіді на короткі питання: по 3 б. за правильну відповідь 5 питань
3. Вирішіть задачу (15 б.)

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість написати контрольну чи скласти **екзамен дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Ризик-менеджмент в міжнародному бізнесі» (режим доступу: [https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3274.](https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3274))

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота								Екзамен	Сума		
Семінарські заняття										Контрольна робота	Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8-9	15	60		
5	5	10	5	5	5	5	5				

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Критерії оцінки успішності та результатів навчання

1. За кожне семінарське заняття встановлено максимальну кількість балів, що їх можна отримати, виконавши усі запропоновані завдання повно та без помилок. Зазвичай сюди входить відповідь на запитання, винесене на обговорення на семінарське заняття, або виступ з проблематики, винесеної у самостійну роботу студента, перевірка завдань, винесених на самостійну роботу, а також чіткі короткі відповіді студента на додаткові питання викладача в рамках, винесеної на обговорення теми. Якщо студент плутано та неповно відповідає на основне питання, не відповідає на додаткові питання – його бал знижується. Підвищити його студент може, проявляючи подальшу активність на семінарі, відповідаючи на питання, поставлені іншим студентам, якщо ті не знають відповіді.

Деякі теми також передбачають колективну роботу над розгадуванням кросвордів за темою та написання поточних тестів за темою.

2. У курсі дисципліни передбачено 1 контрольну роботу. Контрольна робота виконується в аудиторії і передбачає певну кількість балів за кожне із завдань у варіанті. Повне і правильне виконання усіх завдань дає максимальний бал.

3. Підсумком вивчення дисципліни є складання письмового екзамену. Макет білету та приклад білету надається студентам заздалегідь разом із питаннями до екзамену та переліком тем, із яких в екзамені зустрінатимуться задачі. Біля кожного завдання в

екзаменаційному білеті проставлено максимальну кількість балів, що їх можна отримати за наявності чіткої, правильної відповіді.

Увага. У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної форми навчання певний відсоток семінарських занять буде проведений в дистанційній формі (із використанням **платформі Moodle та Zoom**). В такому разі, усні відповіді, опитування, дискусії відбуваються за розкладом на платформі Zoom, а письмові завдання за темами надсилаються через платформу Moodle.

9. Рекомендована література

Основна література

1. Актуальні проблеми міжнародного бізнесу : кол. монографія/ С. І. Архієреєв, В.О. Бабенко, Є. М. Воробйов та ін. ; за наук. ред. С. І. Архієреєва, В. І. Сідорова. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2019. – 264 с.
2. Балдин К.В. Риск-менеджмент: Учебное пособие / Балдин К.В., Воробьев С.Н. — М.: Гардарики, 2005. - 285 с: ил.
3. Воронцовский, А. В. Управление рисками : учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры / А. В. Воронцовский. — М. : Издательство Юрайт, 2017. — 414 с.
4. Коломиец, А.Н. Экономические риски : Учеб.пособие / А.Н. Коломиец, Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина . – Харків : Б.и., 2000 . – 64 с.
5. Кузнецова Н.В. Управление рисками/ Н.В. Кузнецова.–Владивосток: Дальневосточный университет, 2004. – 165 с.
6. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. посіб. – К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. – 200 с.
7. Стрельбіцька Н.Є. Управління ризиками у зовнішньоекономічній діяльності: конспект лекцій.– Тернопіль.: Тернопільський національний економічний університет, 2010
8. Тэпман Л.Н. Риски в экономике: Учеб. пособие для вузов / Под ред. проф. ВА Швандара. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. - 380 с.
9. Финансово-экономические риски : учебное пособие / Е. Г. Князева, Л. И. Юзвович, Р. Ю. Луговцов, В. В. Фоменко. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2015. — 112 с.
10. Этрил П. Финансовый менеджмент для неспециалистов / Пер. с англ. Под. ред. Е.Н.Бондареской.– СПб.: Питер, 2006.– 608 с.
11. Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі : словник-довідник для студентів напряму підготовки «Міжнародний бізнес» / уклад. І. О. Дерід. – Харків : ФОП Бровін О.В., 2017. – 28 с.

Допоміжна література

1. Ариф Заман. Репутационный риск: управление в целях создания стоимости / Пер. с англ. Ю.Косулова.– М. : ЗАО «Олимп-бизнес», 2008.– 416 с.
2. Гончар Г.П. Адаптація світових стандартів ризик-менеджменту до діяльності вітчизняних компаній [електронний ресурс]/ Г.П. Гончар // Ефективна економіка. – 2014. – №3. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2824>

3. Дюгованець О.М. Комплексний аналіз управління ризиками в галузі міжнародного бізнесу / О.М. Дюгованець // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 6 (частина 1).– С. 92-96
4. Калініченко Л.Л. Управління кадровим ризиком на основі застосування когнітивного моделювання / Л. Калініченко// Ефективна економіка. – 2012. – №7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1275>
5. Касьяненко, Т. Г. Анализ и оценка рисков в бизнесе : учебник и практикум для среднего профессионального образования / Т. Г. Касьяненко, Г. А. Маховикова. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 381 с.
6. Коломієць Г.М. Ризик-менеджмент як фактор сталого розвитку світової економіки/ Г.М. Коломієць // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №3 (165).– С. 43-49
7. Митрофанова А.Е. Социально-экономическое содержание и структура кадровых рисков в организации / А.Е. Митрофанова// Электронный журнал «Вестник МГОУ». – 2013.– №2. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://vestnik-mgou.ru/Articles/Doc/317>
8. Сардарян А. Мультинациональные команды / А.Сардарян, В.Чернова // Управление персоналом .– 2008.– №24 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.top-personal.ru/issue.html?1849>
9. Швець Ю.О. Ризики в діяльності промислових підприємств : види, методи оцінки та заходи подання ризику // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство.– 2018. – Вип. 17. – С. 131-135

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Інтернет-портал для управлінців. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/interview/>
2. Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі: методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини», освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад. І. О. Дерід. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 24 с.
3. Рейтинг країнового ризику за Euler Hermes. *Euler Hermes*: web-site. URL:<https://www.eulerhermes.com/content/dam/onemarketing/euh/eulerhermes.com/erd/map/country-map/2019/country-risk-map-Q1-2019.pdf> (дата звернення: 20.04.2019).
4. AON's 2018 Risk Map Report: A Review and Response. [Electronic Resource]. – Way of access : <https://savoya.com/blog-posts/aon-2018-risk-map-report-response/>
5. Business Environment Risk Index . – Режим доступу <http://www.beri.com/Publications/BRS.aspx>
6. Country risk map [electronic resource] / Euler Hermes Group. – <http://www.eulerhermes.com/economic-research/country-risks/Pages/country-reports-risk-map.aspx#country-reports>
7. Geopolitical Threats for the Year Ahead: Marsh's Political Risk Map 2019 [electronic resource] / MARSH, January 2019. – Mode of access: <https://www.marsh.com/us/campaigns/political-risk-map-2019.html>
8. Our methodologies [electronic resource] / Euler Hermes Group. – Mode of access: <http://www.eulerhermes.com/economic-research/our-methodologies/Pages/methodologies.aspx>
9. Political Risk Services . – Режим доступу: <http://www.prsgroup.com/about-us/our-two-methodologies/prs>)

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформах Moodle (<https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3274>) та Zoom можуть проводитися практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи, можливе написання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) можливе проведення практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **екзамен дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Ризик-менеджмент в міжнародному бізнесі», режим доступу: <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3274>.